

'Architecten niet meer in positie om beslissingen andere wending te geven'

Visie architect Eva Stache over groen bouwen

In het kader van de expositie Een reis naar Parijs – Groen als bouw materiaal voor ons klimaat in het ABC Architectuurcentrum Haarlem vond op 3 maart ook een publieksgesprek plaats. Bewoners, beleidsmakers en bestuurders uit Haarlem en de regio gingen met elkaar om de tafel om wensen en verlangens voor vergroening van hun stad kenbaar te maken. Architect Eva Stache, lid van de organiserende werkgroep CO₂-OO, was erbij.

Auteur: Ruud Jacobs

Heeft de expositie Een reis naar Parijs – Groen als bouw materiaal voor ons klimaat aan alle verwachtingen voldaan en hoe waren de reacties van het publiek?

Eva Stache: 'De expositie was bedoeld als een momentopname en als gelegenheid voor feedback in een proces van kennisontwikkeling. Met onze groep CO₂-OO zijn we al drie jaar bezig met het verzamelen van de vele, maar versnipperde kennis over de invloed van groen op het klimaat op alle schalen: micro-, mezzo- en macroklimaat, en er een behapbare structuur aan te geven. Het is allemaal al meetbaar, zelfs de opnamecapaciteit van groen van CO₂, NO_x, fijnstof etc. Als de huidige kennis gericht wordt ingezet, kan groen een belangrijk milieu-instrument worden. Hiervan uitgaande heeft de tentoonstelling aan alle verwachtingen voldaan. Er is veel respons gekomen, er zijn 2130 bezoekers geweest, en velen hebben ons in een gesprek hun mening gegeven. Onze conclusie is dat het niet alleen mogelijk is om groen beter en efficiënter in te zetten als bouw materiaal, maar dat er ook grote behoefte aan is. Ook zijn we direct door twee andere centra

uitgenodigd met onze tentoonstelling: op 22 juni begint de Dag van de Architectuur in Almere bij CASLA met onze tentoonstelling en in september gaan we ermee naar Milieucentrum Den NUL.'

Wat was in grote lijnen de uitkomst van het publieksgesprek? Zijn er ook concrete zaken afgesproken of is het vooral brainstormen geweest zonder direct tastbare resultaten?

Eva Stache: 'Uit het publieksgesprek is duidelijk gebleken dat er veel burgerorganisaties in Haarlem goed werk doen om in de behoefte aan meer groen te voorzien, maar ook hier is de versnippering een moeilijk te nemen hobbel. Toch zijn er tastbare resultaten, in de vorm van afspraken om elkaar in de toekomst te ondersteunen en te kijken bij welke trajecten we de burgerorganisaties kunnen helpen met onze kennis. Ook heeft de gemeente Haarlem onze steun gevraagd bij een groen traject.'

Waarom hebt u 'groen bouwen' zo omarmd? Is vergroening van de steden een 'must'?

Eva Stache: 'Groeibende problemen in verband

met klimaatverandering door broeikaseffect en verslechtering van de luchtkwaliteit geven de eigenschappen van groen een nieuwe glans. Groen neemt CO₂* op (door fotosynthese) of NO_x*, filtreert fijnstof* uit de lucht en neemt overbodig water op. De actuele problemen worden veroorzaakt doordat er te veel CO₂, NO_x en fijnstof in de lucht terecht komt en doordat het water niet meer weg kan in de versteende stedelijke ruimten. Voor de opnamecapaciteit van fijnstof en NO_x door verschillende soorten beplanting zijn de berekeningen van respectievelijk de RIVM* en Marc Ottelé als maatgevend geaccepteerd. Voor wateropname zijn er onlangs studies gedaan door de Hogeschool van Rotterdam. De opnamecapaciteit van CO₂ door groen is recentelijk door Alterra (Wageningen UR) berekend en wordt in dit boek voor het eerst gepresenteerd. Daarnaast: groen isoleert, koelt en ventileert. De waarde van onroerend goed stijgt met de aanwezigheid van groen in de omgeving. Het is een imposante opsomming, met volgens ons voldoende redenen om groen volop aandacht te geven.'

Wat moet er gebeuren om de komende jaren – zeker in tijden van crisis – het percentage ‘groen bouw materiaal’ fors te laten stijgen? Bij wie ligt de verantwoordelijkheid?

Eva Stache: ‘Eigenlijk bij iedereen. In de gemeentelijke plannen voor de openbare ruimte dient groen in de beginfase meegenomen te worden, als onderdeel van de totale oplossing voor mobiliteit, infrastructuur, milieu en stedenbouwkundige/architectonische problemen. Ontwikkelaars moeten beter op hun portemonnee letten, want groen biedt goedkopere oplossingen dan de installateurs. Burgers moeten hun tuinen niet volledig verhard en ook voor hen geldt: let op je portemonnee, groen doet beter werk voor minder investering. En natuurlijk moeten stedenbouwers en architecten groen beter onder de aandacht brengen.’

Hoe groot schat u de kans dat dit uiteindelijk ook gaat gebeuren? Welke ‘beren op de weg’ zijn er wellicht nog te omzeilen?

Eva Stache: ‘Het is nog een lang traject, maar duurzaamheid was tien jaar geleden ook voornamelijk van geitenwol gemaakt in de vorm van sokken. Nu zijn we het met elkaar eens dat het noodzakelijk is. Beplanting biedt goede oplossingen voor weinig geld en is meervoudig. De grootste belemmering is mijns inziens dat het niet direct financieel voordeel biedt. Koeling kun

je met airco of luchtbehandeling bereiken voor heel veel geld. Je kan het echter ook met daken en gevelgroen bereiken. Dat kost ook wat geld, maar de correcte berekening zou zijn: kosten beplanting minus kosten installaties. Er is echter nog een lange weg te gaan voordat op deze manier gedacht wordt. We moeten er veel over praten en het blijvend onder de aandacht brengen. Vaak worden goede oplossingen niet toegepast omdat men er gewoon niet mee bekend is. Kennis moet worden verspreid. Dan moet het lukken.’

‘Als de huidige kennis gericht wordt ingezet, kan groen een belangrijk milieu-instrument worden’

In de hele bouwketen hebben architecten een belangrijke stem. Het ontwerp is immers leidend. Dat er niet meer groen in de stad is, ligt dus aan de dames en heren architecten. Dus: ‘Architecten, kijk eens vaker in de spiegel’.

Eva Stache: ‘Dat is maar ten dele waar. In het beslissingstraject worden ontwerpers veel te laat ingeschakeld. Te vaak worden beslissingen op een kortzichtige manier genomen, gebaseerd op directe cijfers. Bovenstaand voorbeeld over koeling spreekt voor zich. Architecten zijn daarom niet meer in de positie om de beslissingen een andere wending te geven. Het is ook geen schuldvraag. De kennis wordt nu completer en moet verspreid worden, ook onder architecten en stedenbouwers, tegelijkertijd met bestuurders, beleidsmakers en ontwikkelaars.’

In de afgelopen decennia zijn er in Nederland toch al vele groene bouwprojecten van de grond gekomen. Waar vindt u dat het bijzonder geslaagd is, en zijn er ook projecten die achteraf gezien op herhaling zouden moeten?

Eva Stache: ‘De bibliotheek van de TU Delft is een van de mooiste, samen met parkeergarage Westblaak in Rotterdam. Maar olifantengras inzetten tegen ganzen op Schiphol is ook een schitterend voorbeeld. Alle gerealiseerde projecten waar groen veelvuldig ingezet wordt, zijn een steen op een nieuwe weg naar meer vergroening.’

Architect Eva Stache (Architectenbureau Eva Stache - www.stache-architect.nl).